

УДК 621.314

А. Лупенко, докт. техн. наук, Д. Чаплій

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна)

ЗНИЖУВАЛЬНИЙ ПЕРЕТВОРЮВАЧ НАПРУГИ ІЗ МАГНІТНО-ЗВ'ЯЗАНИМИ ІНДУКТИВНОСТЯМИ

А. Lupenko, D.E.Sc., D. Chapliy

BUCK CONVERTER WITH MAGNETIC-COUPLED INDUCTORS

Застосування знижувального перетворювача напруги (ЗПН) як коректора коефіцієнта потужності (ККП) при живленні низьковольтних навантажень має переваги над підвищувальним перетворювачем напруги, а саме, менші комутаційні втрати, використання транзисторів із малими робочими напругами, які мають менший опір у замкненому стані, відсутність додаткового вузла зниження напруги, що підвищує загальний ККД. Відомо, що коефіцієнт гармонік ККП із ЗПН є тим меншим, а КП є тим ближчий до одиниці, чим нижчою є його вихідна напруга в порівнянні з амплітудою вхідної напруги. Форма струму мережі є тим ближчою до синусоїдної, чим ближчим до π є кут провідності θ ЗПН, який залежить від відношення вихідної напруги ЗПН V_0 до амплітуди напруги мережі V_m :

$$\theta = 2 \arccos \frac{V_0}{V_m}. \quad (1)$$

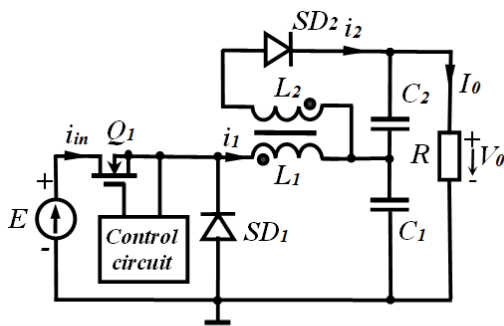

Рисунок 1. Схема МЗПН

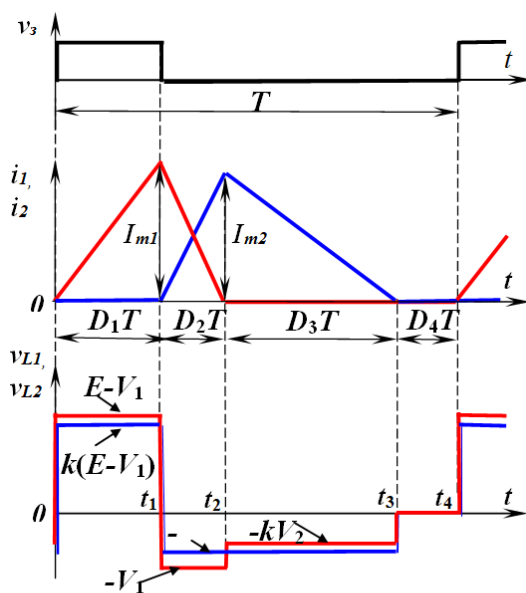

Рисунок 2. Часові діаграми

Аналіз гармонічного складу струму мережі в ККП із ЗПН, показує, що мінімальне значення кута θ , при якому ще дотримуються вимоги стандартів, становить близько 130° , коефіцієнт гармонік (Кг) – біля 29%, а коефіцієнт потужності (КП) дорівнює 0.96, а максимальна вихідна напруга ККП становить біля 42% від амплітуди напруги мережі.

Для зменшенні рівня гармонік гармонік та підвищення КП пропонується ЗПН із магнітно-зв'язаними індуктивностями (МЗПН), у якому з напругою мережі взаємодіє не вся вихідна напруга V_0 , як у ЗПН, а лише її частина. Тому кут провідності θ у МЗПН відповідно до (1) є більшим, ніж в ЗПН з тією ж напругою V_0 . Відмінність МЗПН від ЗПН полягає в тому, що в ньому замість одного накопичувального дроселя використано дві однакові магнітно-зв'язані індуктивності, кожна з яких передає енергію в окремий конденсатор, які з'єднані послідовно, причому одна з індуктивностей підключена до конденсатора через додатковий діод. Схема МЗПН зображена на рис.1. Із мережею через транзистор VT та індуктивність L_1 взаємодіє не вся напруга навантаження V_0 , а лише її частина, якою є напруга V_1 конденсатора C_1 .

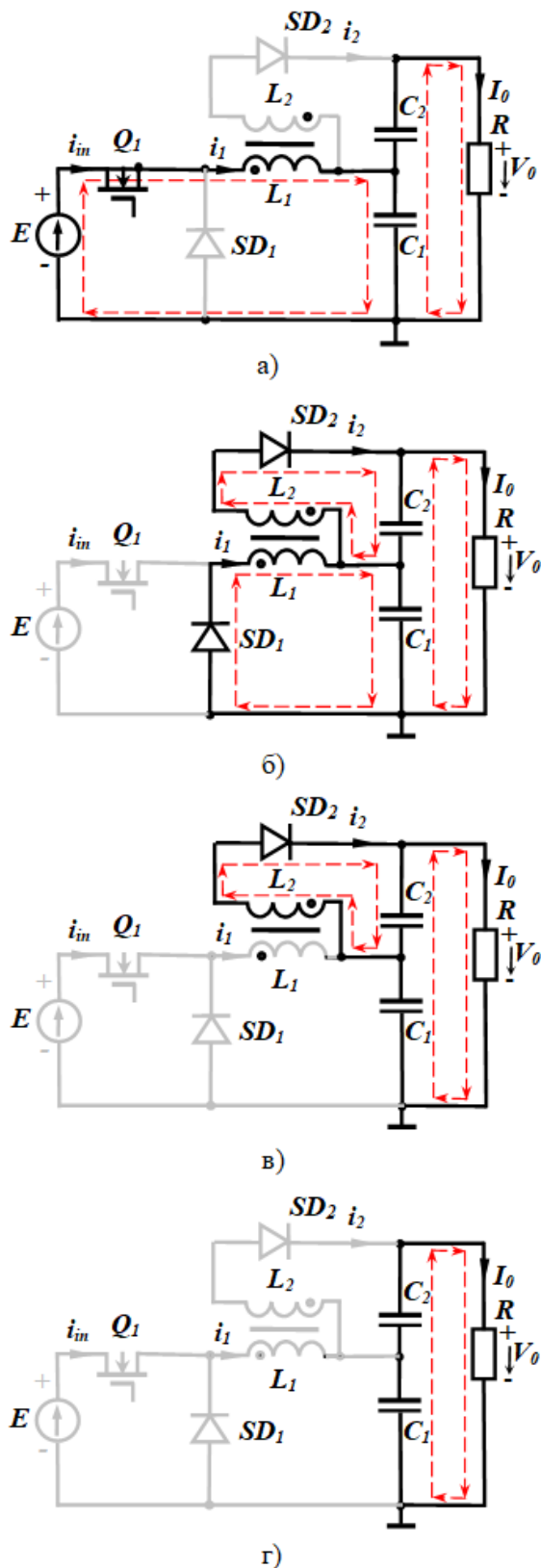

Рисунок 3. Топологічні стани МЗПН на часових інтервалах впродовж одного періоду комутації

МЗПН працює у режимі *переривчастих струмів*. На рис. 2 зображено часові діаграми керуючого сигналу v_3 на затворі транзистора VT , струмів i_1 , i_2 індуктивностей L_1 , L_2 та їх напруг v_{L1} , v_{L2} . Кожен період комутації T складається з чотирьох часових інтервалів тривалістю відповідно D_1T , D_2T , D_3T , D_4T , де D_1 , D_2 , D_3 , D_4 - коефіцієнти, які визначають тривалості відповідних інтервалів, причому D_1 - це коефіцієнт заповнення, який є керуючим сигналом МЗПН.

На першому інтервалі $(0-t_1)$ (рисунок 3,а) ключ VT перебуває у замкненому стані, а діоди VD_1 , VD_2 - у розімкненому стані. До індуктивності L_1 прикладена різниця вхідної напруги E і напруги V_1 . Тому струм i_1 індуктивності L_1 зростає майже лінійно від нуля, підзаряджаючи конденсатор C_1 та підтримуючи струм навантаження I_0 . Струм i_2 індуктивності L_2 дорівнює нулю.

На другому інтервалі (t_1-t_2) (рисунок 3,б) ключ VT перебуває у розімкненому стані, а діоди VD_1 та VD_2 у замкнених станах. Індуктивність L_1 передає енергію, накопичену на першому інтервалі, в конденсатор C_1 та через індуктивність L_2 - в конденсатор C_2 та навантаження R . Струм i_1 зменшується від максимального значення I_{m1} до нуля, протікаючи через діод VD_1 та конденсатор C_1 . Струм i_2 зростає від нуля до свого максимуму I_{m2} , протікаючи через діод VD_2 та конденсатор C_2 . Обидва струми підзаряджають відповідно конденсатори C_1 і C_2 та підтримують струм навантаження I_0 . Напруги на індуктивностях L_1 та L_2 відповідно дорівнюють $v_{L1}=-V_1$ та $v_{L2}=-V_2$. Другий інтервал завершується в момент часу, коли струм i_1 досягає нуля.

На третьому інтервалі (t_2-t_3) (рисунок 3,в) ключ VT та діод VD_1 перебувають у розімкнених станах, а діод VD_2 - у замкненому стані. Індуктивність L_2 передає енергію, накопичену на другому інтервалі, в конденсатор C_2 та навантаження. Напруги на індуктивностях L_1 та L_2 відповідно дорівнюють $v_{L1}=-kV_2$ та

$v_{L2} = -V_2$. Струм i_2 , досягає нуля в кінці третього інтервалу.

На четвертому інтервалі (t_3 - t_4) (рисунок 3,г) ключ VT та обидва діоди перебувають у розімкнених станах. Струми та напруги обох індуктивностей дорівнюють нулю. Конденсатори C_1 і C_2 підтримують струм навантаження I_0 .

Результати порівняльного моделювання МЗПН та ЗПН при напрузі мережі 220 В показують: 1) Максимальна вихідна напруга МЗПН, при якій ще задовільняються вимоги стандартів становить 238 В, $K_\Gamma=27\%$, $KП=0.97$, що суттєво краще, ніж для ЗПН, для якого $K_\Gamma=71\%$, $KП=0.81$; 2) при $V_0=130$ В $K_\Gamma=15\%$, а $KП=0.99$ для МЗПН на відміну від $K_\Gamma=29\%$, $KП=0.96$ для ЗПН. Також пікове значення струму мережі МЗПН є меншим, ніж у ЗПН. Аналіз показує, що максимальна вихідна напруга МЗПН теоретично може досягати 84% від амплітуди напруги мережі, що є удвічі більше, ніж у ЗПН.

Отже, ККП на базі МЗПН має суттєво вищу вихідну напругу при дотриманні вимог чинних стандартів, у порівнянні з ККП із базовим ЗПН, або ж забезпечує менший коефіцієнт гармонік при однакових вихідних напругах ККП.